

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Освітні програми: Комп'ютерне моделювання та технології програмування, Прикладна математика

Спеціальність: F1 Прикладна математика

Галузь знань: F Інформаційні технології

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

розпізнає тривалі структури, переломні моменти та сучасні паралелі.

Аналітичні та дослідницькі вміння:

- застосовує базові методи критики джерел (контекстуалізація, зіставлення, вияв упереджень), розрізняє факт і інтерпретацію;
- узагальнює інформацію з різних типів джерел, структурує її для підготовки відповідей, есе та презентацій.
- формує аргументовану позицію з коректними посиланнями на джерела й літературу, адекватно використовує понятійний апарат (терміни, категорії, хронологію).

Комунікативні та презентаційні навички:

- готує короткі усні виступи та структуровані письмові роботи (тести, есе, проекти), дотримується принципів академічної доброчесності.
- працює в підгрупах (рольові дискусії, кейс-аналіз), презентує результати з використанням візуалізацій (схеми, таблиці, інфографіка).

Громадянські та етичні компетентності:

- усвідомлює цінності демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини; співвідносить історичний досвід з етичними викликами сучасності.
- розуміє відповідальність фахівця в суспільстві знань (інформаційна гігієна, протидія дезінформації, етика даних) і застосовує навички критичного аналізу в професійних контекстах.

Міждисциплінарні та кар'єрні орієнтири:

- інтегрує гуманітарне знання з професійними навичками: працює з історичною інформацією як із даними (структурування, зіставлення, базові кількісні підрахунки);
- використовує історичні приклади інституційної еволюції, управління змінами та комунікації для командної роботи й лідерства в проєктах.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати

РН18. Ефективно спілкуватися з питань інформації, ідей, проблем та рішень зі спеціалістами та суспільством загалом.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	14
Семінарські/ Практичні/Лабораторні заняття	16
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Рік навчання	Нормативна/вибіркова
2	Комп'ютерне моделювання та технології програмування	1	Нормативна

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські/ Практичні/ Лабораторні/	Сам. робота
Тема 1. Витоки української державності: від найдавніших часів до Галицько-Волинського князівства (від найдавніших часів до XIII ст.).	2		4
Тема 2. Українські землі у складі сусідніх держав (XIV – середина XVII ст.) та формування феномену козацтва.	2		4
Тема 3. Національно-визвольна революція XVII ст.: становлення козацької державності та її культурно-політичні наслідки.	2		4
Тема 4. Становлення модерної української нації: від культурного відродження до політичних змагань (кінець XVIII – початок XX ст.).	2		4
Тема 5. Українська революція 1917–1921 рр.: визвольні змагання, соборність та глобальний контекст поразки	2		4
Тема 6. Тоталітарні виклики міжвоєнної України: українізація, Голодомор, Друга світова війна та культурний опір (1920–1945 рр.).	2		4
Тема 7. Від радянської модернізації до незалежності: дисидентство, революції, війна та глобальна ідентичність України (1945 р. – сьогодні).	2		4
Тема 1. Київська Русь і Галицько-Волинська держава: державні інститути та культурний розвиток (IX–XIV ст.).		2	4
Тема 2. Українське козацтво як суспільно-політичний феномен та культурні впливи Ренесансу на українських землях (XIV–XVII ст.).		2	4
Тема 3. Гетьманщина від Мазепи до ліквідації автономії: колонізаторська політика та барокова культура (XVII–XVIII ст.).		2	4
Тема 4. Національне відродження: суспільно-політичні рухи та культурні ініціативи в Наддніпрянщині і Галичині (кінець XVIII – початок XX ст.).		2	4
Тема 5. Українська революція 1917–1921 рр.: державні моделі, соборність та причини поразки в політичному й культурному контексті.		2	4
Тема 6. Тоталітарні виклики міжвоєнного періоду та Другої світової війни (1920–1945 рр.).		2	4
Тема 7. Радянська Україна від повоєнної		2	4

модернізації до «перебудови»: дисидентський рух і культурні трансформації (1945–1991 рр.).				
Тема 8. Незалежна Україна: державотворення, революції та культурний спротив у викликах ХХІ ст. (з 1991 р. до сьогодення).		2	4	
ЗАГ.:	14	16	60	
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання здійснюється відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (редакція 9); Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (редакція 3); Шкала оцінювання			
	Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS
	90-100	відмінно	5	A
	80-89	добре	4	B
	70-79			C
	60-69	задовільно	3	D
	50-59			E
	26-49	Незадовільно (з можливістю повторного складання)		
	1-25	незадовільно		
	Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів: 40 балів – усні відповіді на практичних заняттях. Підсумковий бал за практичних заняття визначається на основі вирахування середнього арифметичного зі всіх усних оцінок; 25 балів – письмові (тестові) контрольні роботи. Передбачено 3 контрольні роботи – по темах лекційних і практичних занять; 20 балів – контроль самостійної роботи; 15 балів – індивідуальне завдання.			
Вимоги до письмових робіт	Написання письмової (тестової)			

контрольної роботи є обов'язковою умовою для виставлення підсумкової оцінки. У разі якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, передбачених із цієї дисципліни.

Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання:

40-1 – відповідь складається з 1–2 речень, містить лише узагальнену інформацію про історичний період або окремі поодинокі факти.

47-60 – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; здобувач демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами та поняттями; узагальнення відсутні.

61-70 – відповідь структурована в межах основної частини, не містить чіткого вступу чи висновку; здобувач розкриває історичний процес у межах питання зі значними прогалинами; демонструє знання основних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, однак допускає істотні помилки; на задовільному рівні володіє хронологією, історичною географією, термінами та поняттями; узагальнення відсутні або поодинокі та фрагментарні.

87-70 – відповідь структурована, містить вступ або висновок; студент розкриває історичний процес у межах питання з окремими прогалинами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, але допускає поодинокі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами та поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення подій.

100-88 – відповідь чітко структурована та містить вступ, основну частину і висновок; студент повно і логічно розкриває історичний процес у межах питання; демонструє глибокі знання значного масиву історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами та

	<p>поняттями; робить узагальнення та висновки, розуміє ширший контекст подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє знання наукової літератури з теми.</p> <p>Вимоги до презентації індивідуальної (самостійної) роботи: 20 слайдів; презентація має бути візуально структурованою, містити гармонійне поєднання зображень і тексту, а також самостійно створені схеми й таблиці. Усі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно з дотриманням принципів академічної доброчесності.</p> <p>Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом комплексного аналізу запропонованої викладачем наукової монографії, що спрямовано на поглиблення розуміння ключових етапів українського державотворення та розвитку культури. Студенти мають підготувати критичний огляд або пройти тестування, зосередивши увагу на інтерпретації автором історичних подій у контексті глобальних геополітичних процесів.</p>
<p>Практичні/Семінарські/Лабораторні заняття</p>	<p>Відвідування та активна участь студентів у заняттях є обов'язковою умовою успішного опанування курсу. Пропонуються такі форми роботи: виступ, участь у дискусії, складання схем і таблиць, написання власних висловлювань на запропоновані запитання. При цьому враховуються лише логічно обґрунтовані виступи, аргументовані письмові роботи, змістовні коментарі чи доповнення, що справді сприяють розгляду проблеми.</p> <p>Виступи на практичних заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до стобальної шкали за такими критеріями: «Відмінно» (100–87) – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко й усебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел і рекомендованої літератури; логічно мислить і вибудовує відповідь; вільно застосовує теоретичні знання під час аналізу практичного матеріалу;</p>

	<p>висловлює власне ставлення до проблем; демонструє високий рівень сформованості практичних навичок.</p> <p>«Добре» (80–67) – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури й аргументовано викладає їх; має практичні навички, висловлює міркування щодо проблемних питань, але припускається певних неточностей або помилок у логіці викладу чи під час аналізу практичного матеріалу.</p> <p>«Задовільно» (60–47) – здобувач освіти загалом опанував теоретичний матеріал дисципліни, орієнтується в першоджерелах і рекомендованій літературі, проте відповідає непереконливо, плутає поняття; додаткові запитання викликають невпевненість або засвідчують нестабільність знань; під час відповіді на запитання практичного характеру допускає неточності, не вміє оцінювати факти й явища та пов'язувати їх із майбутньою професійною діяльністю.</p> <p>«Незадовільно» (40–1) – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів і визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі; наукове мислення відсутнє, практичні навички не сформовані.</p> <p>Активна всебічна участь у заняттях може оцінюватися в 0,25 або 0,5 бала, які додаються до загального рейтингу наприкінці семестру. Максимальна кількість балів, що може бути додана в такий спосіб, – 4 бали.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання всіх пропущених занять та усунення негативних оцінок, а також виконання всіх передбачених форм роботи. Для отримання підсумкової оцінки протягом семестру студент зобов'язаний набрати щонайменше 50 б.
Підсумковий контроль	Рівень знань та успішність студентів передбачають виставлення підсумкової залікової оцінки. Під час поточного контролю оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень

	<p>знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність під час обговорення питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань і контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студентіві наприкінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, участі в обговоренні дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань, контролю самостійної роботи.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки підлягають обов'язковому відпрацюванню, але враховуються під час підрахунку загальної кількості балів.</p>
--	---

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи виконуються у формі тестових завдань, розміщених у системі d-learn, та у формі індивідуальних (проєктних) робіт. Терміни виконання: денна форма – під час заняття; заочна форма – за 10 днів до кінця залікової сесії.

Академічна доброчесність: Очікується, що студенти дотримуватимуться принципів академічної доброчесності й усвідомлюватимуть наслідки її порушення, що визначаються [Положенням про запобігання та виявлення плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#). Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції та практичні заняття курсу.

Відвідування занять: Організація освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті визначається [Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#). Пропуски семінарських /практичних /лабораторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до [Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника](#).

Неформальна освіта: Визнання результатів неформальної освіти відбувається відповідно до [Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

8. Рекомендована література

1. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Відп. ред. В. Смолій; Кер. авт. кол. Г. Боряк; Авт. кол.: В. Головка (коорд. проєкту), В. Даниленко, С. Кульчицький, О. Майборода, В. Смолій, Л. Якубова, С. Янішевський. НАН України. Інститут історії України. К.: Ніка-Центр, 2016. 796 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/11051>.
2. Баран В. Україна: новітня історія (1945-1991 рр.). Львів: [Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України], 2003. 667 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001059>.
3. Баран В. Україна після Сталіна: Нарис історії 1953-1985 рр. Львів, 1992.
4. Бойко О. 30 років незалежності України. Т. 1: До 18 серпня 1991 року. URL:

https://chtyvo.org.ua/authors/Boiko_Oleksandr/30_rokiv_nezalezhnosti_Ukrainy_T_1_Do_18_serpnia_1991_roku/.

5. Бойко О. 30 років незалежності України. Т. 2: Від 18 серпня 1991 р. до 31 грудня 1991 р. URL:

https://chtyvo.org.ua/authors/Boiko_Oleksandr/30_rokiv_nezalezhnosti_Ukrainy_T_2_Vid_18_serpnia_1991_r_do_31_hrudnia_1991_r/.

6. Бойко О. Історія України: посібник. К.: Академія, 2002. 656 с.

7. Бойко О. Нариси з новітньої історії України (1985–1991 р.р.). URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Boiko_Oleksandr/Narysy_z_novitnoi_istorii_Ukrainy_1985_-_1991_rr/.

8. Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917-1920 рр.). Київ: ЩеК, 2010. 303 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000817>.

9. Горобець В. «Волимо царя східного...» Український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава / В. Горобець; Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту. К.: Критика, 2007. 464 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Horobets_Viktor_Mykolaiovych/Volymo_tsaria_skhidnoho_Ukrainskyi_Hetmanat_ta_rosiiska_dynastiia_do_i_pislia_Pereiaslava/.

10. Грицак Я. Нарис історії України : Формування модерної української нації XIX–XX ст. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Hrytsak_Yaroslav/Narys_istorii_Ukrainy/.

11. Грушевський М. Нарис історії українського народу. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2022. 576 с.

12. Даниленко В. Україна в 1985-1991 рр.: остання глава радянської історії : монографія. Київ: Ін-т історії НАНУ, 2018. 276 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000014609>.

13. Дорошенко Д. Нарис історії України: в 2 т. Т. 1 : До половини XVII століття. 1992. 228 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001416>.

14. Історія світової та української культури: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Греченко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко. К., 2010.

15. Історія української культури / Під заг. ред. І. Крип'якевича. К., 1991–1993.

16. Історія української культури: Зб. матеріалів і документів / Упоряд. Б. І. Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін. К., 2000.

17. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. М. Клапчук, В. Ф. Остафійчук, Б. І. Білик. К., 2002

18. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х років. К., 1995.

19. Котляр М. Історія суспільного життя Русі: нариси. К., 2016. 288 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009216>.

20. Котляр М. Історія України в особах. Давньоруська держава. К.: Україна, 1996. 238 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0008386>.

21. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі : [у 3 кн.] / Станіслав Кульчицький. Київ : Темпора, 2013. Кн. 3 . 2013. 386 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000022146>.

22. Литвин В. Історія України: підручник. К.: Наукова думка, 2013. 991 с.

23. Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. Львів: ОЛІП, 1995. 361 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000020282>.

24. На бій за волю. Перемога через поразки. Україна у війнах і революціях 1914–1921 років. / А. Руккас [та ін.]. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 351 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000022153>.

25. Нариси історії Української революції 1917–1921 років : у 2 кн. / редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.] ; [авт. кол.: В. Ф. Верстюк (керівник) та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2011–2012. Кн. 1. 2011. 386 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000022153>.

nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0005038.

26. Нариси історії Української революції 1917–1921 років : у 2 кн. / редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.] ; [авт. кол.: В. Ф. Верстюк (керівник) та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2011–2012. Кн. 2 . 2012. 460 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0005036>.

27. Плохій С. Брама Європи. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 496 с.

28. Плохій С. Остання імперія : занепад і крах Радянського Союзу / Сергій Плохій, пер. з англ.: Я. Лебеденко, А. Саган. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 512 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000018219>.

29. Повість минулих літ: літопис. К.: Веселка, 1989. 220 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0004661>.

30. Реєнт О. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. Харків: Фоліо, 2008. 414 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001165>.

31. Ричка В. Лицар Духу: Володимир Великий в історії та пам'яті. К., 2015. 131 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0004237>.

32. Савчук Б.Р. Адвокатська, економічна і громадсько-політична діяльність Степана Федака (1861–1937). Серія “Адвокатська біографістика”, т. 4. Львів: Манускрипт-Львів, 2020. 304 с.

33. Смолій В., Степанков В., Горобець В., Чухліб Т. Дипломатія на «межі світу»: міжнародні відносини та зовнішня політика Української держави (XVII ст. – 1750-ті рр.). Посібник для університетів. К.: Вид-во «АМЕННОТЕР» 2016. 320 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Stepankov_Valerii/Dyplomatiia_na_mezhi_svitu_mizhnarodni_v_idnosyny_ta_zovnishnia_polityka_Ukrainskoi_derzhavy_XVII_st/.

34. Толочко П. Київська Русь. К.: Абрис, 1996. 360 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000017919>.

35. Україна крізь віки : в 15 т. / ред. В. А. Смолій ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Альтернативи, 1998. Т. 10 : Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. / О. С. Рубльов, О. П. Реєнт. 1999. 319 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001319>.

36. Україна крізь віки: в 15 т. / ред. В. А. Смолій. К.: Альтернативи, 1998. Т. 4: Київська Русь / О. Толочко, П. Толочко. 1998. 351 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001615>.

37. Україна крізь віки: в 15 т. в 15 т. / ред. В. А. Смолій. К.: Альтернативи, 1998. Т. 7: Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.) / В. А. Смолій, В. С. Степанков. 1999. 351 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000526>.

38. Україна крізь віки: в 15 т. в 15 т. / ред. В. А. Смолій. К.: Альтернативи, 1998. Т. 8: Гетьманська Україна / О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб. 1999. 303 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000520>.

39. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ: Генеза, 1997. 380 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000066>.

Викладач (Савчук Б.Р., кандидат історичних наук,
асистент кафедри історії України і методики викладання історії)